

Statsbudsjettet 2026

Høringsinnspill fra Norsk bibliotekforening ang. Prop. 1 S (2025–2026) For budsjettåret 2026 under Helse- og omsorgskomiteen

Norsk bibliotekforening organiserer fag- og forskningsbibliotek, skolebibliotek og folkebibliotek og har både personlig medlemskap og institusjoner som medlemmer. I dette høringsinnspillet vil vi peke på Helsebiblioteket. I tillegg en refleksjon rundt lesingens plass i folkehelse- og beredskapsarbeidet.

En samlet kunnskapsplattform for helsetjenesten lønner seg

Kort historikk

Helsebiblioteket ble lansert i 2006 som en offentlig digital kunnskapsressurs for alt helsepersonell i Norge, på tvers av profesjoner, forvaltningsnivåer og geografiske avstander.

Gjennom å framforhandle nasjonale lisenser og avtaler på kostbare medisinske tidsskrifter, sentrale databaser og oppslagsverk ga Helsebiblioteket både primær- og spesialisthelsetjenesten, ansatte i UH-sektoren og studenter fri tilgang til oppdatert og kvalitetssikret fagkunnskap. Hensikten var å demokratisere tilgjengeligheten til kunnskapskilder, hindre uønsket variasjon i praksis og skape like vilkår for helsetjenesten over hele landet og bidra til et likeverdig tilbud.

Sentrale databaser og tidsskrift fjernet

Siden 2016 har Helsebiblioteket vært en del av Folkehelseinstituttet (FHI) og midler øremerket Helsebiblioteket forsvant fra statsbudsjettet. I takt med reduksjon av FHIs budsjetter, har årlige kutt i finansieringen av Helsebiblioteket ført til at gratis tilgang til norske og internasjonale fagressurser har forsvunnet gradvis. Dette har vært blant annet oppslagsverk, fagprosedyrer, retningslinjer, oppsummert forskning, databaser og tidsskrifter. Det er nå opp til hver enkelt institusjon, og flere lokale sykehus har ikke

økonomisk mulighet til å gi sitt helsevesen slike tilganger. Som forsker eller student er du avhengig hva et sykehus eller utdanningsinstitusjon vil prioritere å bruke penger på av medisinsk og helsefaglig kunnskapstilganger.

Fellesskapsløsninger og nasjonale avtaler er smart

Å benytte seg av nasjonalt fremforhandlede avtaler gir besparelser både i administrasjon og økonomi. Distriktperspektivet er særlig viktig og likeverdig behandling i distrikt og by henger sammen med likeverdig tilgang til kunnskap. Tilgangen til oppdatert fagkunnskap gjennom Helsebiblioteket har bidratt til at studenter har tilegnet seg gode vaner og ferdigheter og har sikret at studenter har tilgang til oppdatert forskning uansett hvor de har sin praksis eller hvor de ender opp med å jobbe.

[Daværende FHI-direktør Camilla Stoltenberg understreket dette i en uttalelse til Dagens Medisin](#) allerede i 2020: «Nasjonale avtaler avlaster alle aktørene; som helseforetak og universiteter - både administrativt og økonomisk. Det er billigere, og mer effektivt.»

Utredning om Helsebiblioteket fra FHI

FHI har på bestilling fra HOD utarbeidet en rapport om dagens kunnskapsgrunnlag i helsesektoren. Rapporten viser at kunnskapssituasjonen i norsk helsevesen er ujevn og synkende, og at kommunehelsetjenesten ligger dårligst an. Rapporten konkluderer med at det er nødvendig å satse på en offentlig infrastruktur for kunnskapsformidling, nasjonal innkjøpsordning og en felles strategi og organisering. FHI viser at kostnadene blir lavere for Norge sett under ett, når en solid aktør med høy kompetanse og stor forhandlingsstyrke er på banen, enn med lokale og regionale aktører. I

tillegg til kunnskapssøk har rapporten har også lagt til grunn innspill fra de store helseaktørene i Norge.

Norsk bibliotekforening ber Helse- og omsorgskomiteen følge opp Helsebiblioteket jf. FHIs rapport som ble levert departementet i september 2025.

Helsebiblioteket har bred støtte i helse- og omsorgskomiteen. I behandling av statsbudsjettet for 2021 (Innst. 11 S (2020-2021)) vedtok komiteen følgende merknad:

«Komiteen vil understreke at Helsebiblioteket gjennom sine nasjonale lisenser og avtaler gir tilgang til medisinsk kunnskap til alle deler av helsetjenesten, og sparer andre helseaktører for økonomiske og administrative ressurser. Norsk helsevesen skal tilby likeverdige tjenester og helsepersonell over hele landet skal ha mulighet til å holde seg faglig à jour. Komiteen mener at Helsebiblioteket fortsatt bør være en fellesskapsløsning for nødvendige kunnskapsressurser for hele landet.»

Forslag til merknad:

Komiteen ber regjeringen gjøre Helsebiblioteket til en samlet kunnskapsplattform for helsetjenesten med fri og god tilgang til de tidsskrifter, databaser, oppslagsverk som er nødvendig for en oppdatert og kunnskapsbasert helsetjeneste over hele landet.

Beredskap, bibliotek og lesing

Både helseberedskap og egenberedskap er viktig i tiden vi står i, slik også regjeringen peker på i forslaget til statsbudsjett. Som Totalforsvarsmeldingen pekte på er det sivile samfunnet en viktig del av vår totalberedskap. Digital sikkerhet, kildekritikk er viktige elementer. Det peker også Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap på, og i samarbeid med KS er bibliotekene en viktig del av den årlige Egenberedskapsuka.

Økt motstandsdyktighet i møte med sammensatte trusler og krig er en av hovedmålene i statsbudsjettet. Det fordrer en befolkning med tilgang til informasjon, kunnskap og evne til å tilegne seg den, og veiledning i en overveldende informasjonshverdag. Det krever en opplyst befolkning som kan lese, og som kan forholde seg kritisk til informasjon.

Bibliotekene er en av institusjonene med mest tillit i det norske samfunnet, og er en viktig aktør både for å sikre tilgang og kompetanse, men også som informasjonssenter og trygghetpunkt. Under totalberedskapsåret 2026 er det en god mulighet å konkretisere bibliotekenes rolle i totalberedskapen.

Sendt inn: 21.10.25

Helene Voldner

Leder, Norsk bibliotekforening